

ognju, da se še malo in nalahko popeče. Ko ta «torta» lepo zarumeni, jo zvrni na krožnik. Če si pravilno postopala, boš imela na mizi okusno in slastno jed.

Gospodinjstvo.

Madeži od zdravil in od potu. Neki zdravnik mi je rekel, da je treba skoro vsak madež od zdravil izpirati z drugim sredstvom. Jodova tinktura je prav dobra. Kani je par kapljic na madež, drgni s ščetko, potem izperi z vodo in z milom in deni sušit na sonce. Večkrat odpraviš madež z navadnim milom in limonovim sokom ter s solncem. Na ta način sem izprala madež, ki ga niti jodova tinktura ni izmila. Tudi za prepoteno perilo ali za potne madeže na svilenih nogavicah je limona izvrstna. Iz zdravniških plaščev sem očistila mnogo madežev s tem, da sem plašče belila na soncu po 8 dni, škropila sem jih z milnico. Celo zastarele madeže sem ubelila, seveda na prav vročem soncu. Zastarele madeže je treba še posebej namiliti in pokapati z limono. M. Z.

Pozlačene okvirje pri slikah čistimo z vodo in špiritom. Vzamemo vsakega polovico, zmešamo in nalahno odrgnemo po okvirju. V ta namen potrebujemo malo mehko ščetko, nazadnje pa še dobro zbršeno z mehko čunjo. Da se zlata barva posveži, namažemo okvir še s snegom iz beljaka, kateremu smo primešali malo drobne soli.

Torbice iz usnja čistimo s terpentinom in mlekom, lahko tudi s čebulo. Glavico čebule prerežemo čez pol in drgnemo ž njo usnje, nato pa še s krpico iz jelenove kože, da dobi usnje zopet pravi blesk.

Parfem iz šmarnic, jasmina, akacij in vrtnic. Lepo svežim in čistim cvetom oskubi listke in jih stlači v steklenico. Nanje vlij $\frac{2}{3}$ čistega špirta ali franc. žganja in na vrh še $\frac{1}{3}$ glicerina. Nato dobro zamaši in daj, da stoji na soncu tri tedne. Potem pa nalij parfem v male stekleničke.

Oljnat madeži na preprogi se odpravijo tako: zmešaj magnezijo in bencin tako, da dobiš precej gosto kašo; namaži jo na debelo po madežu in počakaj, da se posuši, potem pa izkrtači prah. Če ostane še kaj madeža, pa še vdruči namaži s tako kašo.

Iz naše skrinje.

(Nadaljevanje.)

OBČAH v TRŽAŠKI OKOLICI.

Ženitev in krst.

Narodnega reka: «Ženi se bliže kot moreš, botri pa se čim dalje, tim bolje.» moji nek-

dani sovaščani nič kaj ne uvažujejo, nego se držijo bolj le prvega dela, ženijo se večinoma le bolj med seboj v domači vasi in tudi po botre in botrice ne hodijo radi kam drugam. To delajo iz deloma resnične, deloma namišljene izkušnje in prepričanja, da se Kraševke in Istrani (sami sebe namreč moji ožji sorojaki ne smatrajo za Istrane, dasi so do nedavna pripadali isti istrski pokrajini) malokdaj in težko prilagodijo in vžive v njihove bolj po mestno-okoliško usmerjene življenjske razmere in odnošaje. Od tod prihaja, da so si skoraj vsi vaščani med seboj v več ali manj bližnjem sorodstvu, in kdor izmed tujccev jih sliši med seboj govoriti, si ne ve hitro razložiti, odkod ima vsakdo toliko svakov, svakinj, nevest, zetov i. dr. takih sorodnikov, ter tako obilico «komparetov in botric» (kumov in kumic).

Vsled uljudnostnega običaja se potem vsi člani, mladi in stari, posvačenih in pobotrenih rodov, nazivajo med seboj z dotičnimi imeni. V sicer dokaj veliki vasi je zato le pičlo število različnih rodbinskih imen in priimkov, pač pa so si vse vprek botri, svaki in sl.; kar je v vasi nenavadnih, le sporadično se pojavljajočih priimkov, dokazujejo le, da njihovi nositelji niso potomci prvotnih domačinov nego pozneje v vas naseljenih tujccev.

O kakih posebnih ženitovanjskih običajih in čegah ni mnogo znanega. Poroke so se do novejših časov seveda vršile le v cerkvi, sedaj je pa poleg cerkvenega obreda še civilna poroka. Tudi tukaj seveda velja pravilo, kot povsod, da čim imovitejša sta ženin in nevesta, (v okolici ji pravijo «novica»), tem sijajnejša je svatba in tim številnejši so svatje. Da morajo pri tem tudi dosedanja ženinovi tovariši (ostali vaški mladeniči) pri tako slovesnem dogodku priti na svoj račun, je umevno, zato se pa morda ženin od njih posloviti s primernim darilom ali pogoščanjem. Ta poslovilnica je tem važnejša in tem izdatnejša, kadar je ženin iz druge vasi in odpelje nevesto v «tujino». Pri svatbi pridejo potem «voglarit» ali «na prežo» tudi manj zreli mladeniči in v obče otroci, kakor je tudi drugod navada. Odpeljava neveste iz domače hiše in njen sprejem na novem domu se vrši prilično tako kot drugod po naših krajih, deloma šaljivo, deloma resno in slovesno. O pripravah za svatbo, posebno s strani neveste, sem napisala že v prejšnjih člankih.

Najveselejši dogodek po svatbi je za novoporočena gotovo rojstvo prvorojenca. Vsa blažena ga ogledujeta in si jmeljata iz rok v roke to «drugo izdajo samega sebe», ki se jima zdi pravi dar iz nebes. Posebno ako je novorojenček deček, se mladima zakoncema kar topi srce od veselja.

Kmalu po rojstvu, pri nekaterih prej, pri drugih kasneje, vsekakor pa če le mogoče še predno mine 8 dni, odneso malega zemljana h krstu. Seveda mora imeti dete čim boljše krstno opravlo, posebno prvorojenček, najbolj priljubljene barve so bela, modra za dečke in rožnata za deklice, pa obilo čipk in okraskov. Za kuma in kumico sta skrbna roditelja poskrbela že preje. Kum in kumica sta mnogokrat kak tovariš ali tovarišica zakoncev, ako nimata kakih bolj postarnih dobrih znancev in prijateljev. Da bi jemali za botre vedno le iz jedne in iste hiše, tu ni navada; največkrat izberejo vsakemu otroku druge botre in iz druge hiše in rodovine. Posebna navada je, ne le v naši vasi ampak tudi najbrže v bližnji okolici, da se botri in botrice med seboj vedno le «vikajo», in nikdar ne «tikajo», tudi če govorijo starejši oženjenci z mlajšimi samskimi botricami in botri. Po krstu priredijo navadno imovitejši roditelji novorojenčka slovesen obed ali večerjo, takozvane «botrinje»; odtod tudi pohvala za kako dobro kosilo: «smo se imeli kakor na botrinjah». Botrinje niso obvezne, pri manj imovitih zadostuje tudi, da gredo malo v gostilno, izpijejo kozarec vina in pojedjo mal prigrizek. Seveda ne sme to pogostovanje iti tako daleč, da bi potem medpotoma izgubili novorojenčka, kakor se je to nekaj dogodilo v neki vasi blizu Kopra. Pri botrinjah gre botrom — kumu in kumici — častni prostor, počastijo jih, kakor le morejo, in pri takem veselju in slovesnem praznovanju je vse veselo in dobre volje, kraikočasni pogovori se vrste drug za drugim, vmes pa sledo napolitnice, posebno za zdravje, prospeh, srečno in dolgo življenje malega kristjana ter njegove mlade matere (obrodnice).

Razidejo se potem večkrat že pozno zvečer vsak na svoj dom, ako se jim med tem ne primeri, da gredo še na zadnjo kapljico v gostilno na kozarček «šentjanževca». Tako je bilo včasih; kako je sedaj, mi ni dosti znano, najbrže so se navade opustile in vsled slabih časov tudi razsipanje in trošenje ob takih prilikah.

Po reku: «Roka roko umiva» je treba, da se tudi botri odzovejo in nekoliko oddolžijo za prejeto gostoljubnost in podeljeno čast. Pred vsem mora biti primerno obdarovan novorojenček, ki dobi v dar obleko, kako spominsko darilce (srebrni pribor v etuviju, zlat novc ali kaj podobnega), za mater pa dobro pecivo in vino, kava in sladkor, pa tudi par lepih piščancev ali tolsto kokoš. Te darove odnese kumica sama novorojenčku in svoji novi botri. Glavno pri vsem tem je, da morajo novorojenčka obdarovati, tudi ako bi zostala vsa druga medsebojna pogoščevanja in obdarovanja. Ako bi novorojenček ne dobil daru, oziroma spomina, bi bilo to prežalostno za roditelja, a za botre same sra-

motno in umazano. Seveda se taka medsebojna spoznanja in obdarovanja ravna po zmožnosti in radodarnosti dotičnih darovalcev. Naj dostavim tukaj še, da pogostoma in skoraj povsod povabijo bodisi na svatbo ali na botrinje tudi domačega gosp. učitelja in gosp. duhovnika, ki poroča ali krsti. Teh dveh gospodov se ljudstvo rado spomni tudi ob drugih priložnostih. Tako na pr. redkokdaj pozabita, vsaj vsak boljši gospodar in gospodinja, da bi ne poslala omenjenima po nekoliko prvencev, bodisi sadja, črešenj, hrušk, jabolk, breskev, smokev, pa tudi «šparon» grozdja in šop oskuršev, s pripombo: «za pokušnjo». Tem dobrosrčnim dokazom prijaznosti in uljudnosti sledi pozneje, ko pretakajo ali prodajajo novo vino, zopet «pokušnja», pa bodisi sladki refošk ali slovita «brežanka» (belo vino, ki ga je že Vodnik počastil, rekoč: «vivať mať brežanka»), istotako dajo pokusit tudi novo olje, in slednjič še slastne kolone. Iz tega je razvidno, kako to dobro ljudstvo ljubi, spoštuje in časti svoje duševne voditelje, ki delujejo zanj in se resnično zavzemajo za njegove koristi.

(Rosandra.)

O lepem vedenju.

(Nadaljevanje.)

Ne trgaj cvetic, ne sadja, če te niso pozvali. Ne izrabljaj preveč vozil, ki so ti morebiti na razpolago. Ne delaj, če se pelješ sam, predolgi izletov z vozom in konji, ki ti jih zaupa gostitelj.

Ne hodi sam po privatnih sobah svojih gostiteljev, niti ne v klet, v družinsko sobo ali v gospodarska poslopja.

Vstajaj in hodi k počitku ob isti uri kot domači. Zvečer vstani od mize in pojdi k počitku prvi, to je med deseto in enajsto uro.

Če mora gostitelj nenadoma iz važnih vzrokov za dalj časa odpotovati, odpotuj tudi ti, za izgovor najdeš kmalu kak vzrok.

Ne ostani kot gost dalj časa, kot je bilo prvotno zmenjeno, tudi če te gostitelj pridružujejo, kar se vedno dela že zaradi lenšega. Le pri zares intimnih in starih prijateljih lahko zategneš svoj obisk.

Kljub temu, da se hoče napitina odpraviti, je vendar naravno, da kako odškoduješ posle za delo, ki si jim ga povzročil.

Ko zapuščas hišo, daj vedno napitnico poslom, ki so ti stregli. Več ali manj, kakor je ravno trajal tvoj obisk. Daj vsem poslom enake svote, ali pa izroči večjo svoto onemu poslu, ki ti nosi prtljago, da ta potem vsem drugim razdeli.

Od doma pošlji svojim gostiteljem kak dar v zahvalo. V vsakem slučaju pa moraš vsaj